

Značaj javno zdravstvenih preventivnih akcija u ranom otkrivanju HIV-a i hepatitisa

The importance of public health preventive actions in the early detection of HIV

Milena Tomašević¹, Marijana Pešić¹, Vesna Laketić¹, Marija Obradović¹, Aleksandar Tomašević^{2,3}, Vesna Veković⁴

¹ Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata Beograd, Srbija

² Institut za onkologiju i radiologiju Srbije, Beograd, Srbija

³ Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

⁴ Dečija bolnica za plućne bolesti i tuberkulozu, KBC Dr Dragiša Mišović, Beograd, Srbija

Sažetak Više od 30 godina traje borba sa infekcijom humanim virusom imunodeficijencije (HIV), koja izaziva sindrom stečene imunodeficijencije (SIDA/AIDS). Prvi slučajevi HIV-a u Srbiji su zabeleženi 1985. godine u Beogradu i od tada se primenjuju protokoli i terapije preporučeni od Svetske zdravstvene organizacije. HIV infekcija i dalje ima epidemijske razmere i predstavlja jedan od najvećih zdravstvenih problema u celom svetu, posle više od 39 miliona smrtnih ishoda od ove bolesti. Međunarodni dan borbe protiv AIDS-a, 1. decembar, obeležava se od 1988. godine, u sećanje na umrle od ove bolesti kao i u cilju skretanja pažnje javnosti na značaj borbe protiv ove pandemije. Osnovni cilj u kontroli HIV epidemije u Srbiji treba da bude implementacija strategije UNAIDS-a, 90-90-90, kojom će se dijagnostikovati najmanje 90% osoba koje žive sa HIV-om, od kojih će 90% lečiti antiretrovirusnom terapijom (ART), gde će se kod 90% lečenih postići stabilna supresija HIV-a i od kojih će najmanje 90% biti dobro, bez neželjenih efekata od HIV lekova, kod kojih će biti postignut bolji kvalitet života, a da pri tome neće biti prenosioci HIV-a drugim osobama.

Ključne reči: preventiva, HIV, AIDS

Summary The long lasting struggle against the human immunodeficiency virus (HIV) that causes the acquired immunodeficiency syndrome (AIDS/SIDA) has been 30 years old. First cases in Serbia were detected 1985 and ever since AIDS is treated according to protocols given by World health organization. HIV infection is worldwide epidemic and one of the greatest challenges of health care systems. World AIDS Day, designated every 1st of December since 1988, is an international day dedicated to awareness of the AIDS pandemic caused by the spread of HIV infection and mourning those who have died of the disease. Main goal in HIV control disease in Serbia is to implement UNAIDS 90-90-90 strategy: 90% of all people living with HIV would be able to recognize their HIV status, would be diagnosed, 90% of all people with diagnosed HIV infection would be able to receive sustained antiretroviral therapy, and 90% of all people receiving antiretroviral therapy would be viral suppressed with no or little drug induced side effects, with good quality of life and without virus transmission.

Keywords: preventive strategies, HIV, AIDS

Uvod:

Procenjuje se da u svetu trenutno sa HIV-om živi 37,9 miliona ljudi. Svake godine u svetu se dijagnostikuje oko 1,7 miliona novih slučajeva, a procenjuje se da u Srbiji ima oko 3.000 osoba koje žive sa HIV-om. U lečenju i kontroli HIV infekcije najznačajnija su dva momenta: rano dijagnostikovanje inficirane osobe i njeno rano lečenje.

Više od 30 godina traje borba sa infekcijom humanim virusom imunodeficijencije (HIV), koja izaziva sindrom stečene imunodeficijencije (SIDA ili AIDS). Prvi slučajevi HIV-a u Srbiji su zabeleženi 1985. godine u Beogradu i od tada primenjuju protokoli i terapije preporučeni od Svetske

zdravstvene organizacije u borbi sa infekcijom humanim virusom imunodeficijencije (HIV), koja izaziva sindrom stečene imunodeficijencije (SIDA ili AIDS). HIV infekcija i dalje ima epidemijske razmere i predstavlja jedan od najvećih izazova zdravstvenog sistema u celom svetu, posle više od 39 miliona smrtnih ishoda od ove bolesti. Međunarodni dan borbe protiv AIDS-a, 1. decembar i 2014. godine na taj dan, potpisana je Pariska deklaracija - Pariske deklaracija o gradovima brzog odgovora, gradovi su se obavezali na ubrzanje nastojanja i napora da se angažuju u zaustavljanju epidemiju side putem čitavog niza aktivnosti. Te aktivnosti i obaveze uključuju i ostvarivanje 90-90-90 ciljeva koje je postavio UNAIDS do 2020. Osnovni cilj u kontroli HIV epidemije u Srbiji je takođe

implementacija strategije UNAIDS-a, 90-90-90, kojom će se dijagnostikovati najmanje 90% osoba koje žive sa HIV-om, od kojih će 90% lečiti antiretrovirusnom terapijom (ART), gde će se kod 90% lečenih postići stabilnu supresiju HIV-a i od kojih će najmanje 90% biti dobro, bez neželjenih efekata HIV lekova, koji će živeti kvalitetnim životom, a da pri tome neće biti prenosnici HIV-a drugim osobama.

Cilj

Cilj rada je pokazati značaj dobrovoljnog i poverljivog savetovanja i testiranja DPST –a kroz preventivne akcije i rad na terenu.

Materijal

U našem radu korišćeni su podaci baze podataka Savetovaništa Zavodu za zaštitu zdravlja studenata u Beogradu i Instituta za javno zdravlje Batut za period od 01.01.2019. do 31.12.2019., studija preseka / deskriptivna prezentacija.

Rezultati

Povodom obeležavanja Evropske nedelje testiranja (ETW) i 1. decembra - Svetskog dana borbe protiv side (WAD-a) Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata u Beogradu organizovao je niz aktivnosti. Od 25. novembra do 29. novembra 2019. godine od 8 do 19 sati svi zainteresovani građani su mogli da urade besplatno testiraju na HIV i hepatitis C u prostorijama Centra za prevenciju HIV-a pri Zavodu za zaštitu zdravlja studenata u Beogradu. U subotu, 30. novembra 2019. godine od 19h do 23h bila je organizovana

Noć testiranja u restoranu „Beogradski market“ gde je bilo besplatno testiranje na HIV i hepatitis C. U nedelju 1. decembra 2019. godine u preventivnoj akciji pod sloganom „Od podneva-do ponoći“ u prostorijama opšte medicine Studentske poliklinike, bilo je organizovano besplatno testiranje na HIV i hepatitis C.

Sve testove za dijagnostiku hepatitisa C i deo testova za HIV donirao je Studentski Parlament Univerziteta u Beogradu.

Tokom evropske nedelje testiranja (ETW akcije) i 1. decembra 2019. godine, urađeno je ukupno 559 testova, a posetilo nas je 360 studenata. Na HIV je urađeno 299 testova, na hepatitis C -247 i na Hepatitis B -13. Kod dve (2) osobe je rezultat na HIV (AgAt) bio reaktivan, a kod pet (5) osoba je bio reaktivan na HCV At.

Inače, tokom 2017. i 2018. godine u Srbiji je otkriveno 178 odnosno, 179 osoba inficiranih HIV-om. U Centru za dobrovoljno i poverljivo savetovanje i testiranje na HIV u Zavodu za zdravstvenu zaštitu studenata u Beogradu se od ovog broja otkrije četvrtina.

Tokom 2019. godine u Zavodu za zaštitu zdravlja studenata u Beogradu savetovano je i testirano 1850 studenata, a o

značaju ove akcije govori i podatak da je tokom ove sedmodnevne, preventivne akcije savetovana i testirana gotovo šestina svih studenata koji se savetuju i testiraju u našem Zavodu tokom godinu dana. Broj inficiranih je u stalnom porastu od početka praćenja epidemije, ali je broj obolelih od AIDS-a i broj smrtnih ishoda u značajnom padu, što je rezultat uspešne anti-HIV terapije ART Antiretroviral Therapy.

Zaključak

UNAIDS je uspostavilo strategiju „90-90-90“ sa ciljem usporavanja a zatim zaustavljanja HIV epidemije, cilj je 2020. godine

dijagnostikovati najmanje 90% osoba koje žive sa HIV-om, od kojih će se 90% lečiti antiretrovirusnom terapijom (ART), gde će se kod 90% lečenih postići stabilnu supresiju HIV-a

U Srbiji je prema podacima referentnih ustanova Institut Batut, RFZO, Infektivna klinika KCS postignuto „86-72-87“.

Ni u svetu ni u Srbiji, nije postignut cilj UNAIDS-a u lečenju HIV infekcije i zaustavljanju epidemije, tako da se i dalje treba ozbiljno baviti ovom temom, kako stručno, tako i praktično na podizanju svesti javnosti, posebno osoba iz ključnih rizičnih populacija.

Danas se smatra da ljudi koji na vreme otkriju HIV infekciju, mogu živeti 50 godina od započinjanja lečenja, kvalitetnim životom, bez znakova AIDS-a, bez neželjenih efekata lekova i bez ubrzanog starenja. Ali neophodan je prvi korak - otići na savetovanje i testiranje na HIV!

Literatura:

1. WHO, Consolidated guidelines on the use of antiretroviral drugs for preventing and treating HIV infection, 2013
2. WHO, Health for the world's adolescents, 2014. <http://apps.who.int/adolescent/second-decade/>.
3. 90-90-90: An ambitious treatment target to help end the AIDS epidemic UNAIDS / JC2684, Joint United Nations Programmed on HIV/AIDS (UNAIDS), October 2014.

4. UNITAID, HIV/AIDS medicines market and technology landscape, 2014.
5. WHO, March 2014 supplement to the 2013 consolidated guidelines on the use of antiretroviral drugs for treating and preventing HIV infection, Geneva: WHO, 2014.
6. U.S Centers for Disease Control and Prevention, HIV Surveillance Supplemental Report, 2013.
7. Montaner JSG et al., 2014. Expansion of HAART coverage is associated with sustained decreases in HIV/AIDS morbidity, mortality and HIV transmission: the "HIV treatment as prevention" experience in a Canadian setting. PLoS ONE, 2014, 9:e87872.
8. Grinsztejn B et al. Effects of early versus delayed initiation of antiretroviral treatment on clinical outcomes of HIV-1 infection: results from the phase 3 HPTN 052 randomized controlled trial. Lancet Infect Dis, 2014, DOI: 10.1016/S1473-3099(13)70692.3.
9. World Health Organization, WHO campaigns. Fact sheet - Latest statistics on the status of the AIDS epidemic UNAIDS. Accessed 30 November 2017. "NPR: How World AIDS Day Began".
10. U.S. Centers for Disease Control and Prevention, International News, "World AIDS Day Co-Founder Looks Back 20 Years Later", CDC HIV/Hepatitis/STD/TB Prevention News Update, 12 December 2017.

Primljeno/Received: 09.01.2020

Prihvaćeno/Accepted: 20.02.2020.

Correspondance to:

Dr Milena Tomašević, spec.opšte medicine
11000 Beograd, Bože Jankovića 42,
mob:063/8169610
e-mail:milenatom@gmail.com
